

Slovenski dom

Štev. 215

V Ljubljani, petek 20. septembra 1940

Leto V

Rimski posveti o nadaljnjem preurejanju Evrope

Posebna pozornost je veljala Balkanu, bodočemu razmerju med Italijo in Nemčijo ter Sovjeti in akcijam v Afriki

Rim, 20. sept. m. Europa Press poroča: Svoji ob 20 je bilo izdano uradno poročilo v zvezi z razgovori v Rimu po prihodu nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa. Poročilo pravi:

Razgovori so bili od 15. do 19. ure v Beneski palači. Navzoči so bili Mussolini, v. Ribbentrop, grof Ciano, nemški veleposlanik von Mackensen in italijanski veleposlanik v Berlinu Alfieri. Po teh razgovorih je sprejel Mussolini nemškega zunanjega ministra von Ribbentropa in ostal z njim dalj časa v razgovoru.

Splošno računajo v Rimu, da se bodo danes razgovori nadaljevali. V zvezi z vsebino razgovorov pravijo italijanski politični krogi, da so se nanašali na vodstvo vojne v Afriki, ki je dosegla sedaj vrhunec. Govorili so tudi o načinih, kako bi odstranili sleherni vpliv in motnje, katere povzročajo Velika Britanija pri organizaciji nove Evrope. Pogajanja bodo zelo važna za razvoj dogodkov v Afriki, zlasti pa v Egiptu.

Rim, 20. sept. o. United Press poroča: Včerajnji sestanek med Mussolinijem ter nemškim zunanjim ministrom Ribbentropom je trajal dve uri. Italijansko časopisje ne prinaša o vsebini tega posveta nobenih poročil. Iz zanesljivih virov je bilo mogoče zvedeti o tem naslednje:

Nemški zunanji minister in voditelj Italije sta razpravljala o skupnih načrtih in skupnem bodočem delu za poraz Britanije in za vpostavitve nemškega in italijanskega vodstva v Evropi. Temeljito sta obravnavala vsa vprašanja, ki so v zvezi s splošno politiko Nemčije in Italije v Evropi ter na

svetu, zlasti pa so posveti veljali naslednjim vprašanjem:

1. Utrditev nemške in italijanske moči in vpliva v južnovzhodni Evropi ter v zvezi s tem vprašanjem o bodoči usodi Grčije in Turčije.

2. Pridobitev sodelovanja španije v sedanji vojni.

3. Obrambna pogodba med Združenimi državami in Anglijo, odstop angleških oporišč Združenim državam in pomorska pomoč Amerike za Anglijo.

4. Vprašanje o morebitni zasedbi ostale Francije ter francoskega ozemlja v Severni Afriki.

5. Bodoče razmerje Nemčije in Italije s Sovjetsko Zvezo, sovjetski vpliv na Balkanu in razmerje Sovjetov do Turčije, posebno v zvezi z Dardanelami.

Italijanski listi poudarjajo, da pomeni ta sestanek novo razdobje v preurejanju Evrope in nacenajo vprašanje razmerja med Italijo ter Nemčijo do Grčije, do katere ima Italija ozemeljske zahteve in pa do Turčije, ki je pod angleškim vplivom. Ko bo italijanska vojska premagala Angleže v Egiptu, bosta morali tudi Grčija in Turčija podrediti se italijanskim in nemškim načrtom. Anglijo bosta Nemčija in Italija skušali premagati z diplomacijo in z orožjem.

Prvi veliki napad angleške mornarice in letalstva v Egiptu in Libiji

Angleško brodovje je bombardiralo vso zasedeno egiptovsko obalo ter veliko libijsko pristanišče Bengasi

Aleksandrija, 20. septembra o. United Press poroča: Angleško uradno poročilo pravi:

Na egiptovskih bojiščih se položaj ni spremenil. Sovražnik nadaljuje z utrjevanjem svojih položajev pri Sidi Baraniju in Sollumu.

Angleška letala so šestič bombardirala vojaške objekte ter letališče pri Mogadisciju. Vsa angleška

letala so se vrnila.

Angleško sredozemsko brodovje je začelo z največjimi svojimi edinicami bombardirati italijansko vojsko in prevoze ob libijski in egiptovski obali v dolžini 500 km. Hkrati bombardirala angleško letalstvo sovražnikova zbiranja v puščavi. To je prvi večji nastop angleških oboroženih sil proti italijanski vojski, ki bo iz Sidi Baranija skušala prodirati proti Marsa Matruhu, od tam pa po asfaltirani cesti proti Aleksandriji. Napadi iz morja in iz zraka so povzročili ogromno škodo oporiščem, s katerih pripravlja general Graziani svoje nadaljnje prodiranje.

Angleško brodovje je obstreljevalo italijansko vojsko vzdolž obale od Soluma do Sidi Baranija in razpršilo zbiranja italijanskih čet ter skladišča, ki so jih uredili pred kratkim. Napad je povzročil umrlo in presenečenje.

Angleško brodovje je silovito obstreljevalo tudi veliko pristanišče Bengasi v Libiji in sicer v noči od srede na četrtek. V Bengasi je zbrano jedro italijanske vojske ter so tam glavna skladišča. Pri napadu so sodelovala tudi letala. Uničenih je bilo veliko letalskih hangarjev, skladišč, pristaniških naprav in ladij.

Angleško brodovje je napadalo tudi italijanske pomorske postojanke na Dodekaneških otokih in je v zadnjih dneh prevozilo okoli 5000 km ob grških otokih ter po Egejskem morju, s čimer hočejo Angleži pokazati, da njihova mornarica varuje Grčijo.

Turška opozorila Bolgariji in Madžarski

Carigrad, 20. septembra. o. Vodilni turški dnevni »Jeni Sabah« prinaša uvodnik, v katerem svari madžarsko in bolgarsko časopisje, naj ne prinaša zahtev o tem, da je treba za Romunijo okrniti tudi Grčijo in dati Bolgariji grško Tracijo ter s tem dostop na Egejsko morje. List pravi, da tako pisanje prižiga smodnik na Balkanu. Prvi pogoj za mir in napredek Balkana je, da se druge države ne mešajo v balkanske zadeve. Poskusi za okrnitev Grčije se ne bodo tako lahko posrečili, kakor je bilo to pri Romuniji.

Sovjetski vojaški odposlanec

Belgrad, 20. sept. m. Danes prispe v Belgrad z letalom iz Moskve čez Berlin prvi vojaški odposlanec Sovjetske zveze v naši državi generalni major Samohin.

Angleško poročilo o škodi v Londonu

London, 20. sept. o. United Press poroča: Iz angleškega ministrstva za javno varnost poročajo, da dosedanjí nemški napadi na London niso prizadeli nikake resne škode londonskim pristaniškim napravam, ladjedelnici in teški industriji v prestolnici. Ravno tako ni posebne škode na vojaških skladiščih. Dozdaj je bilo uničenih 2% zalog bencina in tekočih goriv v Londonu. Resno je bila poškodovana ena letalska tovarna, a bo škoda mogoče popraviti, poškodovana je bila tudi neka plinarja. Vsa škoda na vojaških in drugih tovarnah daleč odtehtajo nove vojno industrijske naprave, urejene po začetku vojne na varnih krajih izven prestolnice. Te naprave so šele zdaj začele z delom. Poročilo pravi dalje, da v londonskem okrožju ni bila prizadeta nobena večja elektrarna ali vodovodna naprava, kar pa je škoda v prometu, jo navzlic napadom hitro popravijo.

Česa sta obtožena Gamelin in Daladier

Vichy, 20. septembra o. Uradno poročajo: Bivši predsednik vlade in vojni minister Daladier ter bivši vrhovni poveljnik francoske vojske general Gamelin sta obtožena na splošno zaradi krivde za pomanjkljivo vojaško pripravo Francije in s tem za francoski poraz. Dalje sta obtožena zaradi hudih prestopkov v svojem službenem področju in zaradi zanemarjanja uradnih dolžnosti.

Italijanska poročila o angleških akcijah na Sredozemlju in v Afriki

Nekje v Italiji, 20. septembra. Stefani. Poročilo glavnega štaba italijanske oborožene sile št. 104 se glasi: Sovražnikove pomorske enote so nastopile proti našim četam ob obrežnem predelu med Barbijem in Sidi-el-Baranijem. Naše letalstvo je močno bombardiralo te enote in prisililo k umiku. Neko desetstisočotonsko križarko je zadel torpedo iz nekega našega letala in jo nevarno poškodoval. Naše letalstvo je izvedlo tudi drugo bombardiranje in obsulo s strojniškim ognjem sovražnikove kolone in mehanizirane oddelke, bežeče proti Marsa Matruhu.

Sovražnik je nastopal z letali v Tobruku in Bengaziju in prizadejal manjšo izgubo in škodo. Naši lovski aparati so zbili dve sovražnikovi le-

tali, nadaljna tri sovražnikova letala so najbrže prav tako uničena. Protiletalska obramba mornarice je prav tako zbila en aparat. Vsa naša letala so se vrnila v svoja oporišča.

Sovražnik je napadel oloka Rodos in Leros in metal bombe brez načrta, tako da so nekatere treščile v morje, druge pa povzročile manjše požare, ali pa docela nepomembno škodo na nekem poslopju, ne da bi bile zahtevale žrtve. Protiletalsko topništvo je zabilo eno sovražnikovo letalo. V vzhodni Afriki je sovražnik napadel Kasabun, Mogadiscio, Diredayo, Zeilo, Merso in Toklai. Vsi ti napadi so terjali smrt sedmih ljudi, 13 jih je pa ranjenih. Prizadejana škoda je neznatna. Naša letala so bombardirala ladje, zasidrane v adenski luki.

Pozdravi romunskega zunanjega ministra Cianu in Ribbentropa

Bukarešta, 20. sept. Europa Press poroča: Romunski zunanji minister Sturza je poslal nemškemu zunanjemu ministru von Ribbentropu sledečo brzojavko:

»V trenutku, ko prevzemam težko dolžnost zunanjih poslov nove Romunije pod vodstvom poglavarja države generala Antonescu, izvajajoč odredilni program Železne garde, se zahvaljujem za besede in izraze simpatij, ki jih je Vaša ekselencija vedno izražala za dobro in uspeh Romunije.«

Italijanskemu zunanjemu ministru grofu Ciano je poslal Sturza tole brzojavko:

»Kot ji zunanji minister legionarske romunske države se spominjam razgovora, ki sva ga imela pred meseci in v katerem ste poudarjali pomen nove Evrope, ki je osvobodila tudi mojo državo.«

Trinajsta nemirna noč v angleški prestolnici

Snočnji napadi nemških letal so bili šibkejši. Angleži so zopet bombardirali belgijsko in francosko obalo ter velika nemška mesta

London, 20. sept. o. Snočnje — trinajsta — bombardiranje Londona in londonskega predmestja je povzročilo mnogo manjšo kodo, kot pa pretekli noči. V severnem delu Londona je bilo povzročenih več požarov, porušenih več hiš in tudi precej smrtnih žrtev. Na vzhodnem delu Londona pa so nemška letala poškodovala eno tovarno, zmetanih je bilo tudi več zažigalnih bomb, ki so povzročile požar na različnih mestih. Tudi v tem delu so nasteli več smrti. Ostala nemška letala so bombardirala mesta v grofiji Kent, Lancashireju, Midlandu, Essexu in južnovzhodnem Walesu. V Essexu so zanetili več požarov in porušili dva šolska zavoda.

Pri snočnjem napadu so žarometi delovali v večjem številu, protiletalske baterije in lovci so prvič skupno branili London proti sovražnemu napadu. Tokrat pa so nemška letala prišla iz severnovzhodne strani nad London. Nadaljnje podrobnosti o snočnjem napadu na London niso znane, ker je Anglija uvedla strožno cenzuro.

Angleška letala so snoči bombardirala mesta v zasedeni Franciji in Belgiji v Flussingu, Ant-

werpnu, Dieppu, prav tako pa so bombardirala mesta Manheim, Osnabrück, Seebüllge in nekatera druga mesta v Nemčiji. V glavnem so se začeli ti napadi na železniške proge, doke, ladjedelnice in petrolejska skladišča.

London, 20. sept. AA. Reuter: Letalsko ministrstvo sporoča, da včeraj ni bilo nobenih večjih bojev in napadov. Dve sovražni letali sta vrhli bombe na neko vzhodno predmestje Londona. — Napravili sta škodo in obžalovati je tudi človeške žrtve. Angleška letala so se spustila takoj v borbo ter zbila eno izmed sovražnih letal. Sovražna letala so bombardirala tudi neka obalska mesta v grofiji Sussex. Število človeških žrtev ni veliko. London je bil včeraj skoraj dvanaest ur brez letalskih napadov.

Med francosko in japonsko vlado je bil sklenjen sporazum o tem, da bodo Japonci lahko uporabljali nekatera oporišča v francoski Indokini za napad proti Kitajcem z juga. Zdi se pa, da bodo zaradi tega Kitajci napadli Indokino. Japonci so namreč navzlic sporazumu dali vsem japonskim državljanom, konzularnemu in diplomatskemu osebju nalog, da mora takoj odpotovati iz Indokine, ki se utegne spremeniti v novo bojišče, zlasti, če bodo Združene države tudi posegle vmes.

Romunska policija je izgnala iz Bukarešte 12 angleških učiteljev in učiteljic, ki so vodili tamošnjo angleško šolo. Izgnani so bili na zahtevo nemških krogov. Angleško poslanstvo bo zaradi tega pri romunski vladi protestiralo.

Pri včerajšnjih letalskih napadih na London je bil v slovitim hotelu »Savoy« ubit general Bruce Hay in njegova žena. Hay je bil svoje čase generalni inšpektor v Iraku ter do leta 1937. vodja angleškega vojskega zastopstva v tej državi.

V berlinskih kinematografih kažejo film o nočnem bombardiranju Londona in o požarih, ki jih bombardiranje povzroča. Film so posneli nemški letalci med napadi.

Vesti 20. septembra

V Belgradu se je danes začelo jesensko zasedanje jugoslovansko-nemškega stalnega gospodarskega odbora. Odbor bo preučil vsa vprašanja, ki so zvezana s trgovino med nami in Nemčijo, in pa o zvišanju tečajja nemške marke pri medsebojnem obračunavanju. Tečaj marke naj bi se zvišal za tri dinarje.

Bolgarska vojska bo jutri dopoldne začela zasedati Juž. Dobrudžo. Pri tej priliki bo imel predsednik vlade Filov govor. Pri zasedbi bodo sodelovale vse kopne, pomorske in rečne edince bolgarske vojske.

Stroški za vzdrževanje nemške zasedbene vojske ne znašajo niti polovice toliko, kolikor je Francija dajala za vzdrževanje svoje vojske med vojno. Zaradi tega ni res, da bi Nemčija izsesavala Francijo, kakor trdijo v Londonu, pravi neka vest nemškega poročevalskega urada.

Delovanje italijanskih podmornic na Atlantskem morju je mnogo bolj uspešno kakor pa na Sredozemskem morju, poročajo italijanski listi.

Nemški listi silovito napadajo Anglijo, ko pišejo, da so angleška letala prednočnim bombardirala bolnišnice pri Biellefeldu na Westfalskem. Listi pravijo, da bo obračun zaradi tega strahovit, ker se Angleži bore v tej vojni proti ženskam in otrokom z blokado in bombami. Napadi na London predstavljajo v tem masčevanju samo nežno predigro. Milosti za Angleže ne bo, ker bo govoril samo dinamit.

Pri zadnjih nemških letalskih napadih je bilo do tal porušeni več delavskih naselbin v južnem delu Londona, nekaj bolnišnic, kapel in drugih poslopj, pravi predvčerajšnje poročilo letalskega ministrstva.

Če bo tudi Egipt potegnen v sedanjo vojno, ne bo tega kriva Italija, marveč Anglija, ki vzdržuje tam svojo vojsko, pravi nemški list Frankfurter Zeitung.

Poročila o letalskih izgubah

Nemško uradno poročilo:
38 angleških letal sestreljenih,
13 nemških letal se ni vrnilo.

Angleško uradno poročilo:
5 nemških letal zbitih.

Londonski listi prinašajo slike slovitoga zgodovinskega zvona »Big Ben«, ki visi v stolpu poslanske zbornice. Ob zvonu je polno drobecv od nemških bomb. Ta zvon je slišati ob napovedih časa v angleških radijskih postajah.

Bivši poveljnik francoske posadke v Casablanci, glavnem mestu francoskega Maroka, general Eon je prišel v Anglijo ter se pridružil generalu de Gaulleju.

Anglija je pretekli teden izdelala več lovk in borbnih letal, kakor jih je v bojih in pri nesrečah izgubila od začetka sedanje vojne, piše minister za izdelavo letal lord Beaverbrook v zahvalnem pismu, katero je postal strokovnim organizacijam delavstva, zaposlenega v letalskih tovarnah.

Zlom FrancijeF kaže, kaj mora Amerika storiti za izpolnitev vsake panoge v svoji obrambi, je izjavil vojni minister Združenih držav Stimpson, ko je s časnikarji razpravljal o pospeševanju letalske oborožitve.

Španski notranji minister Suner je imel pred odhodom v Berlin govor, v katerem je dejal, da je Španija pri sedanji vojni že dala svoj prispevek, ko se je tri leta borila v državljanski vojni proti poskusom boljševizma, da bi zavladal na evropskem zahodu.

Kar pripada Albaniji, ji bo treba pač vrniti. Toda na jugoslovanski meji Albanija nima nobenih težej, čeprav se nekatere sile trudijo, da bi v Jugoslaviji in Grčiji zanetile nezadovoljnost zaradi Albanije, piše italijanski mesečnik »Il mare«.

Pri včerajšnjih letalskih napadih na London bi bil kmalu ubit brat angleškega kralja vojvoda Kentški, ker je blizu njegovega avtomobila, s katerim je ogledoval škodo v londonski okolici, eksplodirala na čas uravnana nemška bomba.

Obisk španskega zunanjega ministra Sunerja v Nemčiji ne bo posebno vplival na nadaljnje razmerje med Španijo in Anglijo, sodijo na splošno v Madridu, kakor poroča agencija United Press, ki pravi tudi, da je v španskem tisku nenadno potihnila vsa gonja glede Gibraltarja.

Italijanska zasedba severnozahodnega dela egiptovske puščave ne predstavlja resnega ogrožanja za dolino Nila, v katerem živi 81 odstotkov egiptovskega prebivalstva. Egiptovsko ljudstvo pa ne verjame zagotovitvi, da bi pomenila zasedba Egipta po Italiji njegovo osvoboditev, piše kairski dnevnik »Journal de Egypte«.

Verjetnost, da bo Anglija vojno dobila je danes dosti večja, kakor pa je bila pred šestimi tedni, je izjavil ameriški vojni minister Stimpson včeraj.

V Ljubljani že dolgo ni bilo priložnosti videti slavnega franc. karakternega igralca „Harry Baura“. Zato ne smete mimo tega, da si ne bi ogledali filma, ki ga predvajamo danes v premieri

Ljubezen državnega pravdnika

Film skrajno zanimive vsebine — ljubezen spremeni celo strogega državnega pravdnika! Poleg Harry Baura nastopajo Betty Stockfield, Jeanne Prevost in drugi znameniti franc. igralci. Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri!

KINO UNION, tel. 22-21

Od danes naprej predvajamo zopet redno najnovejši FOX-ov tednik!

Kot dodatek k programu boste videli film domače proizvodnje, ki predstavlja

»ŽALE« in njih slovesno blagoslovitev

Film je izdelala družba Emona-Film, ki je z njim pokazala, da tudi sami nekaj zmoremo.

Domač film o Žalah

Domače filmsko podjetje »Emona-film« je včeraj povabilo zastopnike mestne občine z županom dr. Adlešičem ter predsednikom Mestnega pooblaščenega urada g. Sušnikom, častnike ter zastopnike raznih drugih javnih ustanov, na ogled zvočnega kulturnega filma o Žalah. Film je bil posnet z domačimi močmi ter izdelan v delavnici omenjene družbe, kar predstavlja razveseljujoč korak pri poskusu, da uresničimo željo po slovenskem filmu.

V kolikor je filmsko podajanje gole arhitekture zelo težavna naloga, je treba reči, da je delo po fotografski strani uspelo in potrjuje smisel naših filmskih ljudi za lepo motivno fotografijo. Tudi zvočni del, reprodukcija godbe, petja in govorov je odlična, malce nerodna in trda je montaža, ki kaže, da je film bil narejen brez spisanega načrta. Sprito tega, kar so posnemalec imeli na razpolago pa te pripombe vrednosti dela ne zmanjšujejo in je film dosegel pri navzočem občinstvu popoln uspeh — in z njim seveda Žale. Zadovoljen je bil celo zastopnik »Slovenskega Naroda«, ki bo zdaj baje spremenil svoje divjaško stališče proti Žalah, ko je videl njegov človek v filmu, da je vendar boljše, če so Žale — kakor vsa pokopališča na svetu — le namesto črne, kakor zahteva on. Kako bi jih sicer mogli sploh fotografirati!

Po predstavi filma so zastopniki podjetja razkazali občinstvu tudi skromne, toda vzorno urejene filmske delavnice, kjer so vse priprave, kakor tudi vsi posnemalecni aparati, delo domačih mladih rok. »Emona-film« želimo pri njegovem delu mnogo uspeha.

Tatvine v mestni klavnici pred sodiščem

Maribor, 20. sept. Pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča je bila danes dopoldne razprava o velikih in zanimivih tatvinah, ki so se letošnje spomlad dogajale v mestni klavnici. Na zatožni klopi je bilo šest oseb, med njimi ena mladoletnica. Glavni obtoženeц je 29 letni mesarski pomočnik Karel Gorčenko iz Maribora, njegov glavni pomagač pa mesarski pomočnik Mihael Kovačič iz Maribora. Soobtoženi pa so še oče in mati Mihaela Kovačiča, 49 letni prevoznik Avgust Kovačič, in njegova 52 letna žena Marija, dalje neko 15 letno dekle in 33 letni mesarski mojster Ivan Verbič.

V mariborski klavnici so se že dolgo časa dogajale tatvine. Najprej pri mesarskem mojstru Piršu, kateremu je zmanjkalo iz njegovega hladilnega oddelka sedaj ta ali oni večji kos mesa, včasih pa kar tudi celo tele. Pri mojstru Piršu je bil takrat današnji obtoženeц Gorčenko za pomočnika. Pirš je močno sumil svojega pomočnika, dokazati pa mu ni mogel ničesar, pa ga je vseeno odpustil. Potem pa so te tatvine pri njem namah prenehale. Gorčenko je ostal tako brez službe, pa se je začel ozirati za priložnostnim zaslužkom. Kot dobremu poznavalcu razmer v klavnici ni bilo težko napraviti primeren načrt, da bi s pomočjo tatvin prišel do denarja. Živel je pri svojem prijatelju mesarskem pomočniku Mihaelu Kovačiču, ki je stanoval pri svojem očetu, prevozniku Maksu Kovačiču, v Plinariški ulici tik mestne klavnice. To je bilo posebno pripravno za izvršitev Gorčenkovega načrta, za katerega je pridobil tudi Mihaela Kovačiča. V klavnici so imeli v hlevih mariborski mesarski mojstri spravljene žive sremse svinje, katere so po potrebi klali. Tako je imel tam svinje tudi mesarski mojster Franc Frigula. Dne 31. maja mu je nenkrat zmanjkala iz hleva 160 kg težka svinja, vredna 1600 din. Dne 15. junija je bila izvršena druga takšna tatvina na njegovo škodo ter mu je zmanjkala sedaj 150 kg težka svinja v vrednosti 1500 din. Tat ni zapustil za seboj nobenih sledov, sum pa je vseeno padel na Gorčenko in Kovačiča. Nenadna preiskava v hiši prevoznika Kovačiča v Plinariški ulici je prinesla potem vse na dan. Ugotovilo se je, da sta Gorčenko in Kovačič ob svinji spravila na Kovačičev dom, kjer so ju zaklali. Prvo svinjo so nasolili doma ter so imeli meso v zaseki, klobase pa v shrambi, drugo svinjo pa sta Gorčenko in Kovačič prodala mesarskemu mojstru Verbiču, in sicer za polovico ceno. Nadalje obtožuje ološčnica starega Kovačiča, da je ukradel trgovcu s kurivom Mejovsku 6229 kg premoga.

Volitve v okrajne zastope na Hrvaškem

Zagreb, 20. sept. j. Hrvaški ban je razpisal volitve v okrajne skupščine na področju hrvaške banovine razen v okrajih Kastav, Cabar, Sušak, Delnice, Benkovac in Šibenik. Volitve bodo izvršili občinski odbori v vseh občinah po določilih posebnega zakona o volitvah v okrajne zastope. Okrajna glavarstva bodo določila, koliko članov okrajnega zastopa in koliko namestnikov voli vsaka občina. Ako je bil v kateri občini izvoljen občinski odbor razpuščen, voli delegata začasna občinska uprava dotlej, dokler ne bo izvoljena nova občinska uprava, katere bo potem določila svojega delegata v okrajni zastop. Okrajni zastopi bodo imeli po dvestaj članov, od katerih bo vsaka občina dobila po enega. Če bi pa ostalo kaj mest praznih, pa bodo ostanek razdelili po d'Hontovem sistemu.

Ljubljana od včeraj do danes

Po meglenem jutru smo včeraj dobili lep, sončen dan, ki je bil v zgodnjih popoldanskih urah kar pošteno vroč. Termometer je kazal na soncu +30° Celzija, kar je za sedanjí čas prav gotovo veliko. Popoldne pa so se čez nebo pomikali pravi nevarni beli oblaki. Večer je bil lep in ogromna luna se je počasi odločila od vzhodne obzorja ter priplavala na jasno nebo. Krasna noč se je napravila. Šele, ko se je prevrgla proti jutru, je luna izgubila svoj sijaj, od vseh strani so se začele dvigati megle in siliti k nebu, dokler končno niso popolnoma zavladale nad spečo zemljo. Vedno bolj bele so postajale in jutraj smo se speč zbudili v hladnem, meglenem jutru, ki nam je napovedovalo, nov lep in jasn dan.

Jutra in večeri so zdaj že hladni, čez dan pa sonce še zna prav pošteno pripeči. Zdaj se še veselimo toplote, tega sonca, ki ima še nekaj moči, dolgo pa se ne bomo več. Če čez dober mesec bomo tudi podnevi radi pihali domov, prav nič se nam ne bo zdelo postajati zunaj. Morda bo treba tudi že zakuriti peči.

Prav močno se že pozna, da so dnevi postali občutno krajši. Zdaj je ob sedmih zvečer že skoraj čisto temno. Že mnogo prej pa moramo doma prižigati luči, če hočemo delati. Pa tudi jutro zdaj že nastopa pozno.

Življenjski praznik dveh odličnih kulturnih delavcev

Danes obhaja sedemdesetletnico rojstva naš imeniti slikar Matej Stenem. Solal se je v Gradcu, na Dunaju in Münchenu, kjer se je posvetil proučevanju impresionističnega načina slikanja. Že l. 1900 je v Ljubljani na prvi slovenski slikarski razstavi dosegel skupaj z Jakopičem, Groharjem in Jamo velik uspeh. Pozneje je dobival priznanja po raznih evropskih in balkanskih kulturnih središčih. Zlasti se je, kakor njegovi trije prijatelji, uveljavil s pokrajinskimi slikami. Zelo cenjen je tudi kot cerkveni slikar, saj je na obokih franciskanske cerkve v Ljubljani s svojimi krasnimi slikami zapustil nesmrtni spomenik.

Kot restavrador pa naš umetnik-jubilant med Slovenci prav gotovo nima para. Na tem področju je pokazal izredno iznajdljivost in spretnost; rešil nam je nedogledno vrsto del, ki bi danes prav gotovo ne vedeli zanje, če jih ne bi spet priklical na dan Matej Stenem. Za te velike zasluge mu bo slovenski narod ohranil trajno hvalnočestitev.

Umetniku Mateju Stenemu čestitamo ob njegovi sedemdesetletnici ter mu želimo, da bi ga Bog ohranil še dolgo let zdravega in čilega!

Petdesetletnico rojstva pa obhaja danes univerzitetni profesor dr. France Veber, eden naših najodličnejših filozofov. Gimnazijc je študiral v Mariboru, leta 1910 pa se je vpisal v mariborsko bogoslovje. Pokojni profesor Kovačič ga je seznanil z grškim filozofom Meinongom, kar je pozneje spremenilo Veberovo življenjsko pot. Izstopil je iz bogoslovja, se vpisal na graško univerzo, kjer je leta 1917 doktoriral, leta 1919 se je habilitiral v Zagrebu, leta 1920 pa je začel s predavanji iz filozofije v Ljubljani, kjer tudi danes še deluje.

Na odlični način je rešil celo vrsto vprašanj iz psihologije in spoznavne teorije, iz etike in estetike. Svoje znanstveno utemeljeno krščansko prepričanje je izpovedal v »Knjigi o Bogu«.

Velike filozofske zasluge prof. Vebera pozna pri nas vsak izobraženec, visoko pa jih ceni tudi tujina, ki uvršča slavljence med najodličnejše sodobne evropske filozofe. Sodeloval je pri treh mednarodnih filozofskih kongresih, v Pragi, v Rimu in v Parizu.

Zasluga jubilara pa je tudi v tem, da je vzgojil nekaj učencev, ki zdaj že pomenjajo splošno znana imena v filozofskem svetu ter se odlikujejo po vrlinah, ki so se razvile prav v Veberovi šoli. Ko mu čestita slovenska kulturna javnost k življenjskemu jubileju, mu želi obilo zdravja in moči, da bi še lahko dolgo časa bogatil našo kulturo s svojimi filozofskimi izsledki.

Lep obisk na umetniški razstavi

Preteklo nedeljo je bila v Jakopičevem paviljonu, kakor smo že omenili, odprta razstava slik in risb, ki jih je ustvaril mladi goristič rojak Riko Debenjak. Za to razstavo vlada med ljubljanskim občinstvom, ki ljubi umetnost, veliko za-

nimanje. Obisk razstave je prav lep ter se je nadejati, da se bo v prihodnjih dneh še stopnjeval. Kakor se čuje, je bilo nekaj slik že prodanih. Prav je, da si tisti, ki zmorejo, omislijo to ali ono sliko iz Debenjakove zbirke, kajti nihče ne more zanikati dejstva, da je Debenjak visoko nadarjen umetnik in da bo njegova življenjska in umetniška pot še zelo lepa. Trenutno mu je zavrta ustvarjanje zahrbtna bolezen, ki ga je prikovala na bolniško posteljo, tako da se niti na dan, ko je bila njegova razstava odprta, ni mogel osebno pojaviti v Jakopičevem paviljonu. Upajmo, da se mu bo obrnilo na boljše in da si bo že v kratkem toliko opomogel, da se bo lahko spet posvetil svojemu delu! Na to lepo razstavo opozarjamo vse tiste ljubljanske meščane, ki si je dozdaj še niso ugnili ogledati.

Zvezda spet spreminja lice

Na dan, ko je bil odkrit spomenik Viteškemu kralju Aleksandru Zednitičju, so ljubljanski meščani vseprek menili, da je zdaj Zvezda za lep čas regulirana, nemara da celo dokončno urejena. Pokazalo pa se je, da je stvar drugačna in da so na sporedu še nekatere spremembe, ki bodo pa opravljene že v najkrajšem času.

Komaj se je poleglo slavnostno razpoloženje, že so prihiteli delavci, ki so začeli izkopavati in

Važen psihološki problem v javnem prometu

Vprašanje zasenčenja avtomobilskih žarometov - Avtopodjetnik Rode oproščen - Raznoterosti

Ljubljana, 20. septembra.

Bilo je že mnogo anket in velikih posvetovanj zaradi ureditve in vzdrževanja javnega prometa. Lani n. pr. je bila velika anketa, na kateri so posebno zastopniki avtomobilskega sporta in razni podjetniki dajali raznolične in mnogolične nasvete, kako je treba vzdrževati javni promet in posebno braniti avtomobilizem.

V mnogem pogledu so poučne in tudi za avtomobiliste važne kazenske razprave, ki se navadno izvajajo pred kazenskim sodnikom poedincem na okrožnem sodišču. Skoraj bi bilo potrebno, da bi bil za vse prometne, zlasti pa za avtomobilske nesreče angažiran poseben sodnik — takorekoč strokovnjak v prometnih nesrečah in prometnih pravilih. Avtomobilisti imajo splošno navado, da vedno zvrčajo krivdo na nesrečnega pasanta in hočejo biti na cesti nekaki »suvereni«. Treba pa je omeniti, da so zunaj mesta, na deželi, krivi prometnih nesreč tudi ljudje sami. Za javnost je sedaj prav poučna razprava, ki je bila včeraj pred sodnikom poedincem na okrožnem sodišču. Ozadje nesreče tvori huda avtobusna nesreča!

Splošno lahko trdimo, da ne mine teden, ko se ne bi morali pred sodnikom zagovarjati razni avtomobilisti, kolesarji in vozniki zaradi prometnih nesreč, ko so ogrožali življenje pasantov in drugih vozačev. Prav sodna kronika lahko zgornjo poved, da so še tudi mnogi avtomobilisti jako prešerni, ko vozijo po cestah in se kratkoma ne ozirajo na varnost tujega življenja.

Lani 10. oktobra je solastnik avtopodjetja »Peregryn«, Alojzij Rode, vozil iz Ljubljane proti Kamniku. Bilo je okoli 18.15, ko je privozil po banovinski cesti, široki 4,90 m v Srednje Jarše. Prav takrat je vsak dan na tej cesti živahen kolesarski promet. Takrat navadno mnoge delavke in delavci na kolesih vozijo proti domu, ko zapuščajo tovarno »Induplate« v Jaršah. Ta dan ir kritični trenutek je vozilo po cesti mnoge kolesarjev in kolesark. Avtobus je sicer vozil pravilno po predpisih, trde pa mnogi, da prehitro in nekoliko nepravilno. Nasproti sta privozili dve delavki na kolesih. Prva delavka, Vrankarjeva, se je avtobusu, ki je imel zasenčen žaromet, izognila na ta način, da je zaradi slepote zavozila na kup gramoza in se ustavila. Druga Antonija Petričeva je bila pa tako prestrašena, da se ni znala pravilno ogniti in jo je avtobus, ki je krenil čez cesto na travnik, podrl, jo nekaj časa vlekel pod vozom in so jo pozneje ljubljanski reševalci prepeljali v bolnišnico, kjer je okoli 21. ure podlegla poškodbam, ki jih je doživela na glavi. Med vožnjo v bolnišnico je, ko je

podirati kostanje na spodnjem robu parka. Sprva se je zdelo, da bodo podli samo tisto vrsto, ki stoji najnižje ob cestišču. Na ta način naj bi Zvezda dobila širši stranski hodnik za pešce. Toda ni ostalo samo pri podiranju kostanjev ob cestišču. Drevo je padlo za drevesom, potem pa so se delavci obrnili proti središču ter začeli podirati kostanje ob dohodu. Zdaj vlada tam velik vrvež, neprestano imajo delavci kaj gledalcev, ki stoje v bližini ter jih opazujejo. Ljudje ugibaajo, koliko kostanjev bodo še podli in kje. Zdi se pa, da bodo ta trebljenja najbrž zadnja, kajti po njih bo park postal dovolj svetel in drevje dovolj redko.

Občinski krompir je že naprodaj

Že nekaj dni je bilo na trgu občutno pomanjkanje krompirja. Ko je tržno nadzorstvo določilo ceno pred enim tednom na 1.50 din za kg, je bila posledica, da so priče prodajalke z opozicijo in so prodajale nagnit krompir, ki so ga pozneje na zahtevo tržnih nadzornikov morale odstraniti s trga. Danes je prispel krompir, ki ga je naročila mestna občina in ga bo sama prodajala na stojnici na Vodnikovem trgu v nadrobni prodaji po 1.50 din z kilogram. Kdor želi kupiti večje količine, dobi bone za 50 kg krompirja v mestni hranilnici ljubljanski. Vsak bon je za 50 kg. Možno je kupiti več bonov. Krompir stane v prodaji na veliko 1.40 din za kilogram. Ta krompir je shranjen v mlarni na Viču, odkoder ga lahko kupec odpeljejo.

pršla k zavesti, kratko omenila: »Ustrašila sem se«.

Šofer, ki takrat še ni imel šoferskega izpita, je bil ovaden sodišču zaradi malomarne in neprevidne vožnje v smislu avtomobilskega paragrafa 205 k. z. Včeraj je bila že druga razprava, na kateri so bile zaslišane nekatere priče, ki so se vozile z avtobusom proti Kamniku, in dva izvedenca. Prav ta razprava je podala poučno gradivo za psihologa in ne samo za strokovnjaka v avtomobilizmu. Obtoženeц Alojzij Rode je zvrčal krivdo na kolesarja, pokojno Petričeva, češ, da je sam vozil pravilno, da je imel zasenčen žaromet in se je v najkriticnejšem trenutku skušal izogniti nesreči na ta način, da je z avtobusom krenil na travnik. Oba izvedenca Josu Gorec in inž. H. Golob, višji tehniški uradnik banke uprave, sta podala svoji mnenji o žarometih in vplivu svetlobe na pasanta in kolesarja. Potrdila sta, da so žarometi znamke »Boch« dejansko najboljši, toda vprašanje je, kako delujejo ti žarometi na nasproti prihajajočega pasanta in vozača. V bistvu sta poudarjala, da bi šofer lahko ustavil avtobus, toda bili so momenti, ki so siliti vozača, da je krenil na travnik. Prav ta razprava je bila v psihološkem pogledu zanimiva in bi bilo potrebno, da bi sodišče v takih primerih poklicalo tudi psihiatre k zaslišanju. Je res, da je zvedenec Gorec omenil, da pozna skoraj vso literaturo glede vpliva žarometov na mimoidoče pasante.

Na podlagi izvedenih dokazov je sodnik izrekel oprostilno sodbo. Prav pri tej razpravi je bilo široko in na dolgo obravnavano vprašanje zasenčenja žarometov, katerih svetloba vedno hudo vpliva na nasproti prihajajočega pasanta in kolesarja.

Drobne

Zagreb, 20. sept. j. Glavni ravnatelj Gospodarske šole Ljubomir Tomašič je po listu »Sejlački dom« poslal kmetom v Liki sledeči poziv, ki se nanaša na bivanje obsojenih verižnikov v okraju Donji Lapac: »Ko so verižniki prispeli v vas Dnopolje, nedaleč od Lapra, jih je ljudstvo neveselo sprejelo. Ta vas je oddaljena 42 kilometrov od najbližje železniške postaje Zrmanje in več kot 50 kilometrov od postaje Bihać. Prebivalci so zelo revni, njihove hišice pa so najbolj bedne, kar jih je v hrvaški banovini. Verižniki stanujejo v neki zapušteni bajti in v neki šupi. Opozarjamo kmetičko ljudstvo tega kraja, naj nanje pazi tako, di bodo okusili ves tisti luksuz, katerega tudi ljudstvo tam uživa.«

ZGREŠENI STREL

Polica j je prijavil gosta: »Nadzornik Calam.«
Tako j nato je Calam vstopil s službeno kapo na glavi.
»Pozdravljen Calam,« ga je pozdravil Slad. »Točen kot vedno. Clinetona pozna te, to pa je Broley,« je predstavil Slad svojega tovariša v sobi.
»Drago mi je.«
»Sedite, Calam,« mu je ponudil Broley. »Zavidam vam za tistih dvajset let krasnih ur, ki ste jih prebili v gradu.«
Ko je videl, da je Calam zaradi take izjave nekoliko osupel, je Slad rekel: »Nikar ne skrbite, Calam. Broley jo pogosto takole udari. Se boste že še navadili na njegov način govorjenja.«
Clineton se je obrnil na svojem stolu in ponudil Sladu nekaj pol, popisanih z njegovo jasno in veliko pisavo.
»Končal sem,« je rekel Sladu.
»Poročilo o primeru Ruvan!« je pokazal te pole svojemu obiskovalcu Slad.
»To pomeni, da ste v enem tednu zbrali vse potrebni dokazni material?« je vprašal Calam nekoliko presenečen.
»Dejanske, prav za prav v petih dneh,« je odgovoril Slad in postavil akte na mizo zraven sebe. »Dva dni je trajala, dokler

nista Vera Towley... ali boljše rečeno Vera Bandillo... in njen mož razvezala jezikov. Potem smo porabili tri dni, da smo preverili vse njune podatke, ki so bili do picice točni, čeprav je to neverjetno.«
»Že ves teden čakam na vašo razlago,« je pripomnil Calam. »Ta Towley mora biti velik zločinec.«
»Pa še kakšen!« mu je odvrnil Slad. »Le njegovi načrti so se mu izjalovili. Če ne bi bil tako grabežljiv, ne bi bili trije mrtvi v gradu. Eden bi bil zadostoval za izvedbo njegovih načrtov.«
»Kajpak, le Hubert Ruvan...«
»Tako je, Hubert Ruva stvar z odvetnikom je bila napadeno narejena, ko pa je prišel na vrsto Haverill, pa je mož propadel. Towley je imel popolnoma v rokah svojo hčerko in njenega moža...«
»Ali mislite, da samo zaradi tega, ker je vedel, da sta bila poročena?«
»Veste,« se je nasmehnil tajnstveno Slad. »Vsi ti dramatični in številni dogodki se ne bi dogodili, če ne bi bila onadva poročena. Ker pa je Towley vedel, da je Bandillo mož njegove hčerke, mu je mogel ukazovati, kaj naj stori in kaj ne. Zakonski par Bandillo ni imel čiste vesti, saj se spominjate tiste stvari z

Rutho Ruvan, sestro Haverillovo. Kakor veste, nam je pred svojo smrtjo povedal, da se je njegova sestra zastrupila. Tudi on je mislil in njen mož je bil o tem prepričan, da se je zastrupila zaradi tega, ker jo je Hubert Ruvan zapustil. Toda jaz niti malo dvomim v to, da je Vera Towley imela vmes svoje prste. Najmanj, kar je storila, je bilo to, da je Rutho bodrila, naj naredi samomor in ji je morebiti celo prinesla strup. Točno tega ni moglo ugotoviti. Vse to je precej temna stvar in Vera se je kasno spomnila na kesanje, da bi rešila svojo žrtev...«
»Žrtve?« je vprašal Calam.
»Da, Calam,« je rekel Slad in se zleknil v svojem stolu. »Po mojem globokem prepričanju Vera Towley ni nedolžna pri smrti Ruth Ruvan. Vse pa kaže, da je po drobnosti o tem vedel tudi njen oče in od tod njegova oblast nad njo in posredno nad njenim možem. Motiv za to? Zakaj bi s priševali za nagib pri taki ženski kakor je Vera Towley, ki je polna dražest in lepote? Morebiti je bilo to ljubosumnje ali nevoščljivost, ali kak škandal, majhen zenski spor, pri katerem se nehotne pove marekatere resnica. Vi sami veste, kako ponavadi od tega pride. Ni ga večjega sovražstva, kakor je mržnja med dvema prijateljicama, ki sta bili pravi prijateljici leta in leta in nista nikdar ničesar skrivali druga pred drugo, pa sta se nazadnje sprli. Toda rečem vam, da bo večino tega težko dokazati, ali pa sploh nikoli ne.«
»Zakaj pa je to igralo tako važno vlogo, kaj mislite Slad?« ga je vprašal Ca-

»Če bi imel le pojem o tem, kako odvisna sta bila Bandillo in njegova žena od tovarnarja Maksima Towleya in sicer zaradi Ruth Ruvan, mislim, da ne bi tako strogo preganjali Bandillo. Morebiti bi Staričje in Haverill ostala pri življenju, če bi pravočasno povedala, kaj veta. Brez dvoma Towley ne bi izvršil poskusa umora nad svojim zetom.«
»Mislite na oni strel v ogledalo?« je vprašal Calam. »Slad, veste, to mi bo ostalo vedno v spominu. Nikdar ne bom pozabil in še sedaj me jeza popada, če se spomnim tistega trenutka.«
»Potem nikar na to ne mislite,« se je nasmehnil Slad.
»Ali mislite, da je Towley zares hotel ubiti svojega zeta samo zato, ker se je bal, da bi njegova hčerka nato vse povedala? Toda meni se zdi nasprotno, da bi namreč tedaj prav ona pojasnila vso stvar.«
»Da, to je točno,« je odgovoril Slad. »Toda moj cilj je bil prav v tem, da mu prepričam, da bi ubil Verinega moža... Za to sem imel psihološke razloge, toda istočasno sem hotel zapeljati morilca, da bi odkril in jasno stopil na oder, da ga izmamim, ker sem vedel, da v takih trenutkih dosti ne razmišlja. Ko je Towley izstrelil strel, se ni več mogel znebiti svojega samokresa. S tem sem računal. To je sicer mogel storiti po umoru Haverilla, toda takrat so vsi stekli iz svojih sob pravočasno, in tako se je mož znašel v tropi, ki se je nabrala prej, preden je mogel po-

begniti. S tem sem računal in sem vedel, da ima samokres v žepu.«
Čez kratak čas je Slad nadaljeval s svojo razlago:
»Rekel sem: psihološki razlogi. Pojasniti moram, kaj pod tem pojmom razumem. Arthur Bandillo je bil borbeno narava, ki je neznansko ljubil svojo ženo. Vendar pa jo je sumnil, da se sodelovala pri zelo težkem zločinu. Pozneje vam bom povedal, odkod ta njegov sum. Bil je prisiljen da je stalno vodil dvojno življenje, da igra dvojno vlogo, in da mora stalno druge slepiti: istočasno je bil tajnik Huberta Ruvana in mož njegove zaročenke in to skrival, pa ne po svoji krivdi, kakor smo to že videli.«
Nadzornik Slad je prižgal svojo cigareto in nato nadaljeval:
»Ni čudno, da v takem položaju ni mogel več biti gospodar situacije. Razen tega so se pojavili še drugi zapleti. Tudi Hubert Ruvan je bil tajno poročen, njegov bogati oče pa o tem ni smel ničesar vedeti. Hubert je prikrival ta zakon zaradi tega, ker se je bal, da ne bi oče tega izvedel in spremenil svoje oporoke ter zapustil vse imetje svojim revnim sorodnikom, o katerih je zadnja leta pred smrtjo stalno sanjaril. Največ pa je moral od strani Towleya potrpeti Bandillo...«
»A... kaj pravite?« je vzkliknil Calam.
»Da... in s tem prehajam na označbo Vere, Towleyeve hčerke,« je nadaljeval Slad. »Bila je sebična, samovoljna, v bistvu pa le strašno bojazljiva.

Od tu in tam

O znižanju odkupne cene pšenice pišejo belgradski časopisi. Poudarjajo, da je odkupna cena 800 dinarjev za metriki stot previsoka, da bi jo mogli pasivni kraji dolgo plačevati. Zaradi tega so začeli v merodajnih krogih računati z možnostjo, da bi ceno znižali in polagoma odpravili premijo 50 dinarjev za metriki stot, katero plačuje Prizad po določenih zadnje uredbe kot dodatek k prej veljavni odkupni ceni 250 dinarjev. Na ta način bi pasivni kraji dobili cenejšo žito in moko. Kaže, da bo tudi dobra letina koruze pomagala pri tem načrtu, ker bo dobro založen trg nujno imel za posledico znižanje cen koruze, torej večjo porabo te vrste žita in s tem tudi manjše povpraševanje po pšenici.

Odkupovanje sončničnega semena je Privilegirana izvozna družba prepovedala tovarnam olja. Prizad utemeljuje svoj ukrep s tem, da so tovarne zašle med seboj v konkurenco in so same kupovale po višji ceni, kakor pa je bilo dovoljeno, in so obenem hodile druga drugi v škodo s tem, da so seme kupovale v okrajih, ki so bili določeni kot odkupovalna okrožja druge tovarne. Konkurenca pri odkupovanju je imela seveda za posledico podražitev in spet bi na trgu olja nastala zmeda v škodo potrošnikov. V nekaj dneh bo ustanovljena zajednica predelovalcev oljaric in ta zajednica bo imela edina pravico kupovati poslednj sončnično seme.

V Zagrebu se je začela sodna razprava proti Judoma Juliju Brunerju in Janu Langerju, ki sta ponarejala polne liste in z njima kupčevala. O njuni aferi je časopisje ob priliki odkritja precej obširno pisalo in naštevalo številne pregrehe, ki sta jih k nam pribegla goljufa izvršila. Imela sta ponarejenih celo vrsto pečatov policijskih ravateljstev v Pragi, Holandiji, Belgiji in drugod in sta izdelovala ponarejene polne liste za tiste Jude, ki so nezakonito pribegli k nam, in za tiste, ki so se hoteli morebiti izseliti iz naše države drugam. Poleg tega je Bruner goljufal svoje odjemalce še na drug način. Pregovarjal jih je, da so njemu izročili svoj denar, češ da ima dobre zveze z neko banko v Curihi, ki bo po njegovem nalogu nakazala denar za begunca v tisto državo, kamor bo hotel odpotovati. Svojege odjemalce je potem preslepil s pismom, katerega naj bi mu poslala banka iz Curiha, pa ga je seveda samo ponaredil. Ni ugotovljeno, koliko ljudi je na tak način ogoljufal, do zdaj vedo le za nekega zagrebškega odvetaika, ki je Brunerju izročil lepe denarje in potem odpotoval v Združene ameriške države. Pri razpravi Jud vse taji in pravi, da mu je prejšnja priznanja izsilila policija s silo.

Iz množičnih mest v državi poročajo o policijskih ukrepih proti spekulacijam. Preiskovalni aparat sedaj povsod deluje in odkriva vedno znova ljudi, ki so hoteli izrabiti priliko in obogatiti. Tako so na primer v Skoplju preiskali skladišča trgovcev z bombazem in našli kar 45.000 kilogramov tega blaga pri treh trgovcih, katerih imena so prav judovska. Policija je bombaz zaplenila, trgovce pa bo doletela kazen. Tudi iz drugih mest poročajo o podobnih spekulacijah, zlasti pri judovskih trgovcih. S takim ravnanjem si jugoslovansko judovstvo samo pripravlja nesrečo, kakršno je moralo doživeti drugod po svetu. Gotovo je, da pri podobnih pojavih oblasti ne bodo ostale ravnodušne in bodo tudi judom pogledale bolj strogo na prste. Nihče ne bo dovolil, da bi tujerodni element pri nas brezobzirno izžemal ljudstvo, katerega gostoljubje uživa in na čigar koži si je naredil že lepe kapitale. Zdi se pa, da judov nobena nesreča ne izmorduje.

15 dni zapora in 3000 din denarne kazni bo plačal hišni posestnik Svetozar Ristić iz Belgrada, ki je svojemu stanovanjskemu najemniku povzročil najemninu za 40 dinarjev mesečno navzile temu, da posebna uredba z zakonsko močjo to prepoveduje. Njegov najemnik je bil neka delavka. Zenska se je pritisku vdala in povišano najemnino plačevala, ko pa se je izselila, je hišnega lastnika naznanila sodišču. Pri sodišču niso pomagali nobeni posestnikovi izgovori, temveč mu je bila naložena kazen 15 dni zapora in 3000 dinarjev denarne kazni. Obenem bo moral plačati še stroške za objavo sodbe v službenih novinarh, kar pa spet ni malo.

V petek bo prispela v Belgrad nemška gospodarska delegacija pod vodstvom dr. Landfrieda, da se udeleži jesenskega zasedanja mehanega jugoslovansko-nemškega gospodarskega odbora. Ta odbor se ob določenih terminih sestane, da določi tako količine blaga v medsebojni trgovini, kakor tudi višino klirirškega tečajja nemške marke. Po napovedih gospodarskih uradov se bo tečaj nemške marke povišal in bo posledje znašal 17,82 dinarja za 1 nemško marko. Povišani tečaj nemške marke bo prizadel tiste naše uvoznike, ki so blago iz Nemčije že davno dobili, pa ga še niso plačali.

Srbski industrijski so na svojem sestanku v Belgradu sestavili razne predloge, po katerih naj bi se jugoslovanska industrija oskrbela s surovimi, ki so zaradi blokade izostale. Industrijski so menili, da bi bilo treba postaviti načelo, da bomo izvažali rudo le tistemu, ki nam bo vračal surovine, ki so naši industriji potrebne. Iz naše države se izvažajo v tužino mnoge take rude, ki so tujim državam neizogibno potrebne.

Ban drinske banovine je prepovedal vsak izvoz pšenice in moke iz področja svoje banovine v druge kraje države ali pa v tujino. Ukrep ima namen pridržati doma vse zaloge moke in žita in obenem preprečiti verižnost, kajti lastniki velikih zalog bi utegnili blago prodati v druge kraje države, da bi se s tem izognili domači kontroli. Vse železniške postaje so dobile nalog, da žitnih pošiljk za kraje izven banovine ne smejo prevzemati, obenem pa so določene hude kazni za tiste, ki bi se dočeli uredbe ne držali in bi z avtomobilski skrivaj odvažali moko in žito drugam.

Na smrt je obsodilo sodišče v Somboru razbojnika Antona Levajevića, ki je ubil dve starki in ju opleni. Oba zločina je izvršil v nekaj dneh. Pri prvi je ukradel 80.000 dinarjev, drugi žrtvi pa je odnesel 39.000 dinarjev. Z njim vred je bil obtožen tudi njegov pomagač. Zaradi svojega zverinstva je bil Levajević obsojen na smrt na vešalih, njegov pomagač Kovačević je dobil tri leta zapora. Levajević je izjavil, da se bo proti obsodbi uprl. Ta smrtna obsodba je bila prva, kar jih je somborsko sodišče izreklo v dvajsetih letih.

Na 15 let robi je sodišče v Kraljevu obsodilo delavca Milana Markovića, ki se je bil s svojo prijateljico odločil za skupno smrt, pa je najprej ubil njo, sam pa se je smrti zbal. Marković je bil svojemu prijatelju odpeljal ženo. Ker pa jima je bil prevarant mož prevečkrat za petami, sta sklenila iti skupno v smrt. Dogovorila sta se, da bo Marković najprej njo ubil, potem pa še sebe. Prvi del sklepa je Marković izvršil, ko bi pa moral položiti roko tudi na sebe, se je ustrašil in premisli. Sodišče mu je za zločin sedaj naložilo 15 let robi je.

Hedy Lamarr je Pražanka
Njen prvi film v Pragi "Ekstaza" ji je prinesel svetovno slavo in angažma v Ameriki, kjer jo splošno imenujejo "leptico Štev. 1"

Oglejte si jo danes v preprosti
ljivi vlogi MANON LESCAUT
v filmski romanci

Danes repertoar: Ob 16., 19. in 21. uri **Kino Matica**, tel. 22-41 Partner: Robert Taylor

Kraljica tropskih noči

Tudi kopičenje živeža spada v brezvestno špekulacijo!

Ljubljana, 19. septembra.

V zadnjih dneh so pričela oblastva nastopati proti navijalcem cen. Obljubljajo poslati jih v internacijo, kjer naj okusijo na lastni koži bedne razmere, v katerih žive siromaki. Pomankljivost dosedanjih uredb je v tem, ker predelovalci lahko sami podražujejo živila, ne da bi bili obdolženi navijanja cen. To se pravi: prekupevalec ne sme podražiti blaga, kmet ga pa lahko. Seveda pa sme prekupevalec podražiti blago, ko ga je že podražil kmet.

Kmetov ne moremo kratkoma obdolžiti, da navijajo cene. Tudi kmet mora kupovati danes svoje potrebščine dražje in je zato tudi upravičen, da prodaja dražje svoje prideleke. Mimo tega pa se ravna cena navadno po povpraševanju. V normalnih razmerah pravi kmet: Prodajam, kakor morem. Sedanje razmere pa nikakor niso normalne. Nekatere vrste živil kmetje sedaj zelo lahko prodajo brez ponujanja. Slaba letina vedno vpliva na cene, ker ponudba ni v ravnesju s povpraševanjem. Moramo pa tudi upoštevati, da je letos v splošnem nekoliko večje povpraševanje. Meščani si ustvarjajo tako imenovane železne rezerve živil. Kdor more, se zalaga. Kmetu torej ni treba ponujati pridelkov, kakor jih je prejšnja leta. To pa velja samo za tiste kmete, ki so toliko pridelali, da sploh lahko kaj prodajo. Kmetje, ki lahko prodajo, lahko tudi čakajo na prodajo. Zato ponudba ni slaba samo zaradi pomanjkanja blaga, ampak tudi zaradi tega, ker nekateri prodajalci še čakajo na višje cene.

Težko je tudi reči, ali je podražitev po kmetih neupravičen, dokler konzumenti še lahko kupujejo blago po cenah, ki jih kmetje zahtevajo. Seveda marsikdo okleva ali bi kupil ali ne, toda tembolj kupujejo tisti, ki jim ni treba gledati na sleherno paro, ki jo

izdajo. »Špekulacija z živilci« je zelo širok pojem, toda pojmujejo ga preozko. Tako vsaj sodi revnejše mestno prebivalstvo, ki se ni moglo založiti z živilci za več let, kakor so se nekateri bogatejši meščani n. pr. s kavo in sladkorjem. Špekulacije z živilci so tudi, če nekateri kupujejo živila v takšnih količinah, da jih drugi ne morejo kupiti niti za najnujnejše potrebe. Ni špekulant le prodajalec življenjskih potrebščin, ki skuša izrabiti »konjunkturo« ter prodajati stare zaloge po novih cenah, temveč so špekulanti tudi konzumenti, ki zgolj iz grobe sebičnosti kopičijo živila v svojih domačih zalozah, ter tako povzročajo zmedo na tržišču, pri čemer so oškodovani najbolj siromašni ljudje.

Kopičenje živil po konzumentih je brez dvoma špekulacija, ker je škodljiva splošnosti. Lahko bi pa tudi rekli, da je brezvestna, ker z njo posamezniki v pravem pomenu besede odjedajo kruh revnejšim slojem. Na Hrvaškem je že obvezno prijavljanje domačih zaloz, ki presegajo 6 mesečno količino. Tudi pri nas bi kazalo uvesti te obvezne prijave.

Težko je potegniti mejo med zakonitim navadnim kupčevanjem in med špekulacijami. Najzanesljivejša omejitev kopičenja živil so živilske nakaznice, osovražene krušne karte. Med svetovno vojno so bile uvedene povsod zato, ker je živil primanjkovalo, zdaj jih pa tu in tam uvajajo ne zaradi tega, ker bi živil primanjkovalo, temveč zato, da jih ne bi primanjkovalo in da bi nihče z njimi ne špekuliral. Tudi pri nas bo treba nekaj ukreniti, da bodo revnejši sloji preskrbljeni z živilci. Mišljiti pa bo treba tudi na to, kako naj kupujejo življenjske potrebščine sami kmetje, ki so letos premalo pridelali.

Prav bi bilo, da bi se obljubljene rešitve tega vprašanja čimprej izvedle — brez birokratičnega zavlačevanja. Čas je zlato!

Protidraginjski posvet v Delavski zbornici

Ljubljana, 20. septembra.

V Delavski zbornici je bil včeraj dopoldne posvet glede draginje. V dvorani so se zbrali predstavniki delavskih in nameštenskih organizacij ter zastopnice raznih ženskih organizacij. — Ankele je vodil zbornični tajnik dr. Hafner, referent pa je bil g. Stanko. Udeležili pa se je posvetovanja tudi referent za kontrolo cen pri banki upravi g. Uratnik.

G. Stanko je v svojih izjavah ugotovil, da protidraginjski ukrepi v sedanjih obliki niso mogli preprečiti, da draginje ne bi naraščale. Nato je z vseh strani osvetlil ta problem ter pojasnil, kako da ukrepi niso mogli uspeti v tisti meri, kakor bi morali.

Treba bo reorganizirati protidraginjske odbore ter v njih zajamčiti tvorno sodelovanje zastopnikov delavstva, nameštstva in konzumentov. Popisane naj bodo vse zaloge živil v banovini. Osnovan naj bo poseben protidraginjski in prehranjevalni odbor pri banovini. — Najstrožji ukrepi naj se s polno močjo uveljavijo proti spekulantom. Izdan naj bo zakon o zaščiti stanovanjskih najemnikov. V tem naj bo zajamčena neodpovedljivost stanovanja osebam, ki ne morejo najemnine plačati zaradi brezposelnosti ali premajhnega zaslužka. Za prevoz živil naj bo odobrena znižana prevoznika tarifa, prevoz v pasivne kraje pa naj bo prost. Za najnujnejša živila naj bo vpeljana prava aprovizacija, z uvedbo kart naj bo sleherni družini zajamčena zadostna količina teh živil. Tudi za kmetke pridelke in živilo naj se cene maksimirajo, prav tako tudi za prodajo na drobno. Za dva meseca naj si občine oskrbe rezervne hrane.

Vse občine naj ustanove ali pa preimenujejo dosedanje prehranjevalne odseke, v katerih naj bodo posledje zastopniki tudi delavci, nameščenci in gospodinjje. Občine naj poskrbe za popis revnejšega prebivalstva in brezposelnih. Za vse tiste, ki ne morejo kriti prehranjevalnih stroškov, naj dobe potrebne količine hrane ter jih oddajajo ali v lastni aprovizaciji ali v zadrukah ali pa po trgovcih. Za kritje teh izdatkov naj bodo porabljeni še neizkoriščena sredstva iz socialnih proračunov. Dobe naj tudi kratkoročne kredite, ali pa naj jim da država v ta namen brezobrestno posojilo.

Merodajni činitelji naj predloge vzamejo nemudoma v pretes, da bo val draginje čim prej zajezjen. Pa tudi predstavniki ostalih slojev naj podzamejo vse, da ukrepi ne bodo naleteli na odpor.

Obsežna debata se je razvila po referatu. Ta debata je razjasnila nekatere koeflive točke. V imenu Društva združenih zasebnih in trgovskih nameštencev je g. Rudolf Smersu predlagal naslednje ukrepe, ki naj jih merodajni takoj vzamejo v premislek ter uveljavijo:

Najprej naj se znižajo in maksimirajo cene vseh življenjskih potrebščin in naj se prilagode kupni moči nameštenskega stanu. Ker pa gornje zahteve v celoti ne bo moglo izvršiti, naj se prilagode nameštenske plače dejanskim cenam na trgu.

ŠPORT

Atletske tekme SK Ilirije

V nedeljo popoldne ob 15 priredi SK Ilirija na sokolskem telovadišču v Tirolju svoj klubski meeting, katerega se poleg oddelčnih atletov SK Ilirije, udeležijo tudi vsi najboljši atleti ostalih slovenskih klubov iz Ljubljane, Celja, Maribora in Jesenice. Prireditelj je poleg tega povabil še najboljša atlete iz hrvaške in srbske atletske zveze. Njihova udeležba pa zaenkrat še ni zagotovljena. Kljub temu pa obeta biti meeting ena najlepših letošnjih prireditelj in se prav gotovo ne motimo, če računamo z novimi slovenskimi in morda tudi jugoslovanskimi rekordi.

Prireditelj pa še prav posebno prosi za nedeljske tekme določene sodnike, da se meštinga zanesljivo udeležijo in s svojim delom pomagajo, da bo prireditelj tudi v organizatoričnem pogledu na višku.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v C	Najvišja temperatura	Najnižja temperatura	Vlaga v %	Oblačnost v %	Veter (smernost, jakost)	Padavine	
								mm	vrsta
Ljubljana	764,2	22,5	11,6	93	81	0	—	—	—
Maribor	762,6	13,8	8,0	90	0	0	—	—	—
Zagreb	764,1	25,0	11,0	90	0	0	—	—	—
Belgrad	765,5	27,0	12,0	80	0	0	—	—	—
Sarajevo	767,4	26,0	6,0	90	0	0	—	—	—
Vis	765,1	22,0	16,0	9,0	0	0	—	—	—
Split	764,7	25,0	16,0	80	0	E ₁	—	—	—
Kumbar	763,7	26,0	14,0	80	0	N ₁	—	—	—
Rab	765,3	22,0	17,0	80	2	0	—	—	—
Dubrovnik	764,1	24,0	14,0	80	0	0	—	—	—

Vremenska napoved: Delno oblačno in toplo vreme.

Koledar

Danes, petek, 20. septembra: Evstahij.
Sobota, 21. septembra: Matej.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Viš-Tržaška c. 48.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljala v soboto od 8 zvečer do ponedeljka do 8 jutraj mestna zdravnica dr. Žitko Jožica, Pleterškova 15-1, telefon št. 47-64.

Promet z domačo pšenico. Kakor je bilo že objavljeno, je kraljevska banska uprava pooblastila Gospodarsko zvezo v Ljubljani, da kupi ves presežek domače pšenice. Zato kraljevska banska uprava ponovno opozarja vse prizadete da ne kupujejo pšenice, ker se sicer izpostavljajo nevarnosti kazni, ki so predvidevane za navedeni prestop. Ravnotako zadene kazni tudi vse prevoznike, ki bi prevažali pšenico. Promet z domačo pšenico je dovoljen samo v slučaju, da je pošiljki priloženo posebno potrdilo, ki ga morejo dobiti zainteresirani pri Gospodarski zvezi v Ljubljani ali pri njenih članicah.

Razstava slik akad. slikarja Rika Debenjaka, o kateri smo že obširno poročali, je odprta vsak dan od 9 do 18 in traja do 6. okt. Dolej je razstavo obiskalo že mnogo ljubiteljev lepih slik. Priporočamo vsem našim bralcem, da si jo ogledajo, ker je res zanimiva.

Bolničarje in bolničarke RK, ki stanujejo v Ljubljani, pozivamo, da pridejo v soboto 21. t. m. in v nedeljo 22. t. m. ob 18.30 na povabilo Mestnega poglavarstva v dvorano Mestnega doma v Ljubljani na informativni sestanek zaradi objave razporeda službe pri pasivni obrambi mesta v resnem primeru.

Glasovanje gledališkega občinstva. Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani vabi vse gledališke obiskovalce, da imenujejo ne glede na že razpisani letošnji gledališki spored, tri operne in tri dramske dela iz domače ali svetovne muzikalne ali dramatične literature, ki bi jih želeli videti v bodoči sezoni. Gornje naj javi vsak, ki se bo udeležil razpisnega glasovanja, pismeno in opremljeno z naslovom. Rok glasovanja je od današnjega dne do konca tekočega meseca. Uprava Narodnega gledališča bo nato razglasila glasovanja ter bo po možnosti upoštevala želje našega gledališkega občinstva.

LJUBLJANSKO GLEDALIŠČE

Drama. — Začetek ob 20. uri:

21. septembra, sobota: »Romeo in Julija«. Otvorilna predstava. Red Premierski.
22. septembra, nedelja: »Romeo in Julija«. Izven.
23. septembra, ponedeljek: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red Premierski.
24. septembra, torek: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red Torek.
25. septembra, sredo: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red Sreda.
26. septembra, četrtek: »Pohujšanje v dolini šentflorjanski«. Red Četrtek.
27. septembra, petek: »Razvalina življenja«. Red Premierski.

Zimska kmetijska šola pri Sv. Juriju

Zimska kmetijska šola v Sv. Juriju ob juž. žel. prične svoj 4. tečaj dne 4. novembra 1940 ter sprejme vanj do 24 učencev. Ta učenci je petmesečen in traja do 31. marca 1941. Učenci, ki ga dovršijo, bodo prihodnje jeseni sprejeti v II. tečaj, ki bo trajal ravnotako pet zimskih mesecev.

Prednost zimske šole tiči v tem, da se kmetki sinovi pozimi teoretično in deloma praktično izobrazijo v vseh kmetijskih hpanogah, poleti pa pomagajo doma na kmetiji. Tako ima kmet zanesljivega delavca doma tedaj, ko ga najbolj rabi. To je posebna važnost v današnji dobi, ko mora toliko naših fantov in moč ob času najhujšega dela na orožne vaje. — Druga prednost je v tem, da kmetki gospodar lažje poravnava v enem letu oskrbovalnino za pet mesecev kot pri celoletni kmetijski šoli za enajst in pol mesecev.

V zimsko šolo se sprejemajo najmanj 16 let stari sinovi kmetijskih staršev, ki bodo po končanem šolanju ostali na domači kmetiji. — Prošnji za sprejem je priložiti: krstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o navednosti, izjavo staršev oziroma varuha (Banovinski kolek 4 din) s katerim se zavežejo plačati stroške šolanja ter izjavijo, da ostane prosilec po dokončani šoli na domači kmetiji, končno davčno ali občinsko potrdilo (brez koleka) o velikosti posestva in višini letnih neposrednih davkov; to zaradi dosege banovinskega prispevka. Navesti je tudi točen naslov prosioca in zadnjo pošto.

Gojenci stanujejo v zavodu, kjer imajo vso oskrbo. Oskrbnina znaša mesečno 100 do 200 din po premoženjskih razmerah staršev in se plačuje mesečno v naprej. — Pri vstopu v šolo preišče šolski zdravnik zdravstveno stanje učencev; bolni se odklonijo.

Lastnoročno pisane prošnje, kolokovane z banovinskim kolekom 10 din, je poslati ravateljstvu banovinske kmetijske šole v Sv. Juriju ob juž. žel. najpozneje do 1. oktobra 1940. Vsa podrobna pojasnila daje ravateljstvo.

Kmetje! Pošljite svoje sinove v kmetijske šole!

Prinašalci vesti, ovaduhi in vohuni

»Kdor ne zna molčati, ta škoduje domovini!« Molčite in vedite, da vas sovražnik posluša! »Čuvaj se vohunov!« Tako in podobna opozorila utegneš brati povsod, posebno zdaj v teh nemirnih časih. — Stene imajo ušesa, vojna je za malenkosti lahko našim nasprotnikom zelo koristna. Dobro pazi, kaj govoriš in s kom govoriš! Pazi tudi na onega, ki te v ljudno povpraša po najbližji poti za kolodvor, kajti tudi ta utegne biti vohun tuje države. Boj se ovadbi. Obdrži vse zase! Vse v vsem: Molči!

Vohunske mreže raznih narodov so razpletene vsespovsod, ne le v vojskujočih se državah, ampak tudi v nevtralnici. Treba pa je razlikovati med prinašalci vesti, ovaduhi in vohuni. V pravnem oziru ni med njimi nobene razlike. Pri vojskem sodišču pa pri presoji izvestnih primerov upoštevajo tudi to. Med prinašalce vesti spadajo tisti, ki niso niti zmožni, da bi presodili važnost vesti, ampak tudi brezpomembne novice nesejo takoj na nos »boljših« vrst agentov-ovaduhom. Ovaduhi so najbolj priskutna plast ljudi. Sem spadajo napol izobraženi, ki iščejo povsod svojih žrtev in za vsako ceno skušajo s svojim delom ustreči pravim vohunom. Ti so od ovaduhov za svoje »delo« plačani in se s tem preživljajo.

Vohuni so pa »elita« v svoji stroki. Ti so že precej bolj zviti, bolj izobraženi in vedno pri vsaki za njih pomembni stvari zadenejo, kje tisi zajec. Oni so porok, da tajna služba v državi, v kateri delujejo nemoteno, teče po svoji poti. To niso ljudje, ki bi posedali po zakajenih lokalih in tod iskali žrtev, ni jih najti niti na plesiščih. Njih je mogoče najti povsod drugje. Pravi vohuni so ali zastopniki industrijskih podjetij, so tovarniški mojstri, trgovci, pa tudi stare, častiljive dame, ki odhajajo za časa počitnic v naše letoviške kraje in jih od časa do časa »obiskujejo« sinovi, nečaki in drugi sorodniki. Pa tudi v drugačnih poklih jih najdeš.

Sodobni vohuni imajo tako zvite metode, da stoji mnogokrat domači protivohuni pred pravcati zagonetkami, ki jim niso zlepa kos. V naslednjem samo nekaj takih prebrisanih iz iz zadnje svetovne vojne, ki jih je razvijala Intelligence Service, zbral pa njen član Thomas Aston.

Kmet se pelje na svojem zapravljenju po prašni cesti. Na vozu ima zaboj jaje. Kdo bi lahko osumil moža česar koli? Nihče ne ve, da je voznik ruski vohun, in da so med svežimi jajci tudi trdo kuhani. Mož so prijel, jajca pa razbili. Dognali so, da je v notranjosti lupine marsikaj napisano s čitljivimi rjavimi črkami. V kemičnem laboratoriju so stvar raziskali in ugotovili, da so po zunanji strani jajce pisali z nevidno raztopino sladkorja in galuna, kar pa je bilo v notranjosti lupine lepo čitljivo.

Maršal Göring nad Londonom

Kakor je bilo že večkrat poročano, prvi maršal Nemčije Göring iz svojega štaba v severni Franciji osebno vodi operacije nemškega letalstva proti Angliji. Nek višji častnik iz štaba prvega maršala je o tem povedal tele podrobnosti:

Štab maršala Göringa je v nekem mestecu v Normandiji. Poslopja štaba so izredno spretno prilagojena okolici tako, da jih letala celo z najmanjšo višine komaj opazijo. Od tod izdaja glavni poveljnik nemškega letalstva navodila za zračne napade na Anglijo in za letalsko obrambo Nemčije ter ozemlja, ki so ga Nemci vojaško zasedli. Ves dan ima glavni poveljnik konferenče z generalštabnimi častniki ter poveljniki večjih zračnih enot. Razen tega prvi maršal Nemčije zelo pogosto obiskuje posamezne enote.

Maršal Göring večkrat osebno prevzame poveljnost nad enotami, ki morajo izpolniti posebno važno nalogo. Tako se je maršal Göring ponoči udeležil poleta nad London. Pri tem je uporabil bombnik najnovejše vrste »Ju 88«. Odklonil je vsako varnostno opremitvo ter se je zadovoljil s tem, da je njegov bombnik varovalo po eno lovsko letalo ob vsakem boku ter eno zadaj. Po vrnitvi s poleta je maršal Göring izjavil, da je uspeh, ki ga je doseglo nemško letalstvo ob poletu na London, naredil najboljši vtis. Ko je o tem govoril, je maršal Göring med drugim dejal: »Srečen sem, da vidim, da sem iz nemškega vojnega letalstva

Lepa vohunka je nekega jutra prestopila mejo. Opazili so jo in natančno preiskali. Ugotovili so, da je bilo njeno perilo in svilenogovigave prešito z najrazličnejšimi šivi, ki pa so bili mnogo pregrobi za nežno žensko perilo. V teh šivih je bila cela vrsta podatkov, napisanih z Morseejevo abecedo.

Z infra-rdečo svetilko je mogoče tudi podnevi signalizirati. Za čitanje te signalizacije pa moramo imeti na očeh posebne naočnike, ker sicer svetlobnih znakov ne bi videli.

Med japonsko-mandžurskimi napetostmi so japonski vohuni dajali sobaricam in služkinjam nekaterih hotelov znatne napitnine samo zato, da bi jim v hotel National poslali vse papirne odpadke, ki so bili v kosih. V National-hotelu so imeli Japonci celo armado potrpežljivih sestavljalcev teh odpadkov in vrsto prevajalcev, ki so znali 40 jezikov. In marsikaj so razbrali, kar bi sicer šlo v peč, in kar jim je v mnogem koristilo.

Postrežnica nekega poslaništva v Berlinu je čistila okna. Dobro so pazili nanjo, tako da ni mogla odnesti nobenih važnejših listin. Morda pa le ni samo postrežnica? ... Vsak večer, ko je odhajala, so jo natančno preiskali. Delala pa je na druge načine, da je koristila nasprotniku. Ko je čistila okna, je uporabljala belo cunj, za ovlaženje oken pa rjavo. Njena tajna je bila v tem, kako je čistila okna: z

Iz neznanih afriških kolonij:

Belgijski Kongo, zakladnica bakra in radiuma

Belgija in Nizozemska, najmanjši državi v Evropi, imata zelo bogate kolonije po svetu. Belgijski Kongo, velika posest v Africi, spada med najzanimivejše kolonije na svetu. Nekateri predelci te kolonije so zelo napredovali in so prav dobro urejeni. Zadnji čas pa so se začeli zanimati za to kolonijo Angleži in Francozi.

Belgijski Kongo je posebno važen zaradi bogatih rudnikov bakra in radia. Obe rudnini je najti v območju Katonge, kjer so v poslednjih letih zgradili ogromne tovarne in najmoderneje naprave. Zakladi bakrene rude v Katongi so neizčrpani. Njihov pomen je toliko važnejši, ker večji del rude lahko koplijejo v površinskih rovih, brez dragih podzemeljskih predorov in hodnikov. Reka Kongo, po kateri danes na daleč plujejo sodobni parniki, predstavlja kar se da ugodno pot za prevažanje te rude.

Okoli rudarskih središč so zgradili velike naselbine, ki predstavljajo danes višek moderne tehnike. Povsod je napeljana elektrika. Velikanski slapovi reke Kongo dajejo tok, da ga lahko izdatno

izjavijo odzgoraj navzdol, z belo od leve na desno. In to izmenoma. Včasih pa je potegnila tudi počez. Vohuni v nasprotni hiši pa so vse to zapisovali in dognali marsikaj, kar jim sicer iz poslaništva ni mogla prinesiti.

Italijani so med vojno poslali v Hamburg nekega svojega vohuna. Bil je pevec kot so to Italijani sploh. Zabaval je goste, a bil tudi skrbno nadzorovan. Vsak teden je dobival od doma note z italijanskimi pesmimi. Vsako došlo pošiljko pa so nadzorovalci fotografirali in dognali, da je besedilo vedno isto, da pa se note spreminjajo. Pa so imeli prebrisane ptičke.

Znano je, da daje raztopina aspirina nevidno snov, s katero se da pisati, ne da bi pustila kakšno sled za seboj. Le pri ultravioletni svetlobi se da ta pisava brati.

Baden-Powel, znani ustanovitelj mednarodne skavtske organizacije, je za časa svetovne vojne potoval po naši Dalmaciji. Pod pazduho je nosil skicirko, v katero je risal posebno rad metulje, ki jih je lovil z zeleno metuljnico. Kaj drugega pa naj bi bil kot vnet risar in zbiratelj metuljev? ... Prišel je tudi v Kotor in druga utrjena mesta naše obale, kjer je imela avstrijska mornarica svoja oporišča. In posebno v teh krajih je rad »risal«. Pisano risane metuljke pa je pošiljal v londonsko zbirko. In Angleži so bili prav dobro poučeni, koliko ladij in kakšne vrste se nahajajo v tem ali onem pristanišču. Torej le ni vsak »risar« — risar.

izkoriščajo. Po vseh zgradbah vidiš vzdane zračilce, tako da ne čutiš v njihovih prostorih tropske sople in ekvatorskega sonca. Bolnišnice so tako sijajno urejene, da bi lahko bile zgled vsakemu večjemu evropskemu mestu. Važno je tudi, da kolonialne oblasti nikakor ne dovoljujejo, da bi belgijski trgovci in podjetniki izkoriščali domačine, kakor je to že navada po drugih kolonijah.

Leta 1929 so v območju visoke Katonge odkrili bogata in slovita najdišča radiuma. Povprečno dobijo 60 do 70 miligramov čistega radiuma iz ene tone rude. Letna proizvodnja je spočetka dala okrog 70 gramov, v teku poslednjih let pa je zelo narasla, čeprav natančne številke danes niso poznane.

Iz visoke Katonge prevažajo radiumove rude z ladjami do Belgije, kjer jih v Oleni pri Antverpnu predelujejo in iz njih dobivajo radium. Družba, ki izkorišča to rudo, je leta 1933 izdelala 350 gramov radiuma, tako da je uspešno tekmovala z vsemi družbami za pridobivanje radiuma, nekatere ameriške družbe pa so morale celo z delom prenehati. Vsem tem se moramo zahvaliti belgijskemu Kongu, ki je radium, tako potreben za bolno človeštvo, zlasti pri zdravljenju raka, spravil na mnogo nižjo in dostopnejšo ceno.

Belgijskemu Kongu moremo po bogastvu radiumovih rud primerjati le še velika rudna ležišča v Kanadi, od koder prevažajo radiumove kovine še danes z letali, kjer so ležišča po zelo oddaljenih in nedostopnih krajih, ki nimajo nobenih prometnih zvez.

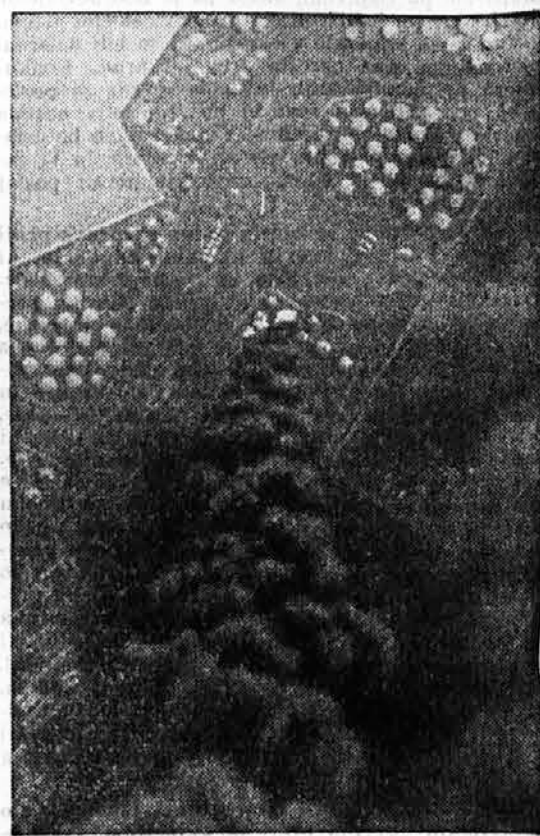
A tudi z drugimi rudninami je belgijski Kongo prav bogat, zlasti z rečnimi rudninami in takimi, ki jih šele danes izkoriščajo. Cela mreža železniških prog prepleta nedostopne kraje, poleg tega pa so v načrtu še druge, važnejše, tako da bo v prihodnosti izkoriščanje dragocenih rudnin še bolj naraslo.

Tudi Francija išče nadomestil za surovine

Pod pritiskom zadnje vojne in zlasti pod pritiskom angleške blokade, je Francija sedaj prisiljena posvetiti vso pozornost umetnim sredstvom, ki bi zamenjala razne surovine. V tej smeri vlada v Franciji živo delo v laboratorijih in delavnicah francoskih kemikov. Med drugim skušajo najti umetno zamenjavo za naravna goriva in zlasti zamenjavo za olje in sladkor. Verjetno je, da bodo v Franciji pospeševali saditev korus in z ozirom na številne možnosti, ki jih omogoča ta rastlina, francoski inženirji so po ekipe premirja izumili med drugim osem uporabljivih nadomestil za bencin. Eno izmed njih dobivajo iz grozdnih tropin.

Obdelovanje prazne zemlje po francoskih mestih

Francoska vlada je objavila nov zakon o umrlem, izkoriščanju »svobodnega zemljišča v francoskih mestih za socialne potrebe. Po določilih tega zakona bo lahko pristojni okrajni načelnik izdal določilo o izkoriščanju praznih zemljišč v mestnih naseljih in v pasu 3 km širine, okrog tega naselja, ki je v tem naselju kakšno trgovsko in industrijsko podjetje z več ko 500 uslužbenci in delavci. Ta zemljišča bodo vzeta v zakup na račun države. V kolikor ne bi bilo mogoče doseči sporazuma o zakupu, bo okrajni načelnik lahko to zemljišče zasegel, za čas enega leta. Ta zemljišča bodo na razpolago »romanišnim« osebam, v prvi vrsti pa očetom družin z mnogo otroki in družinam vojnih invalidov. Zakon je bil izdan, da bi nobena parcela v mestu odeno zemlja sploh ne ostala neobdelana. To zemljo bodo dobili ljudje, ki morajo jamčiti, da jo bodo dobro izrabljali za primerno odškodnino. Združenje vrtnarskih delavcev in družinske očete bodo pri tem najbolj upoštevali.

Letalske bombe so zadele veliko bencinsko skladišče.

Radio

Program radio Ljubljana

Petek, 20. sept.: 7. Jutranji pozdrav, 7.05. Napovedi in poročila, 7.15. Pisan venček veselih zvokov (plošče), 12. Slovenski napravi (plošče), 12.30. Poročila in objave, 13. Napovedi, 13.02. Salonski orkester (vodi Vinko Noršak), 14. Poročila, 14.10. Turistični pregled, 15. Ženska ura: Potreba vzgoje k spoštovanju in pokorščini (ga. Ivanka Velikonja), 15.20. Po daljnih krajih (plošče), 19. Napovedi in poročila, 19.20. Nac. ura, 19.40. Objave, 19.50. Za planince, 20. Bala-lajke (plošče), 20.30. Koncert operne glasbe. Sodelujejo Tea Laboš, Jean Franci in Radij. orkester. Dirigira D. M. Sijanec. 22. Napovedi in poročila, 22.15. Citraški trio »Vesna«.

Drugi programi

Petek, 20. sept.: Beograd: 20.20. Simfonični koncert rad. ork. — Zagreb: 21.30. Koncert hrvaškega tambur. ork. »Zajec« — Budimpešta: 20.10. Kone. opernega ork. — Rim-Turin-Florence: 20.30. Kone. ork. — Beromünster: 19.40. Kone. kvarteta — Sottens: 21. Valčki — Praga: 20.45. Češka gl. — Bratislava: 21.15. Schubertove kompozicije — Toulouse: 20.15. Kone. velikega sim. ork. — Kodan: 17.50. Havajska gl. — Andora: 21.30. Instrumentalni solistični kone.

Belgajska kratkovalovna postaja: YUA, YUB (49.19 m): 19.40. Poročila v slovenščini. — YUF, YUG (19.69 m): 1.55. Oddaja za Južno Ameriko. — 3.0. Oddaja za Severno Ameriko.

Francis Jammes:

Roman o zajcu

In Frančišek se je napotil v živalski raj, kamor ni razen mladih deklet nikdar stopil človeški otrok. In našel je zajca, ki je blodil in obupoval. Toda ko je zagledal svojega starega gospodarja, da gre proti njemu, je občutil tako radost, da je sedel z bolj zaprepaščenimi očmi kakor kdaj koli prej in gobček mu je zadrhtel v komaj občutnem drgetu.

»Pozdravljen, brat moj!« je dejal Frančišek. »Slišal sem, da tvoje srce trpi, pa sem prišel sem, da bi spoznal tvojo žalost. Kaj si pojedel preveč grenkih zrn? Zakaj ne uživaš miru golebie in belih jagnjet? ... O kosce otave, kaj iščeš v tem svojem nemiru, ko tukaj ni več nemira, ko ne boš nikdar več niti občutil hlantanja psov, ki drve za tvojim klavnim pote-puškim kožuhom?«

»O prijatelj moj!« je odgovoril zajec. »To, kar iščem, to je moj Bog. Dokler si bil še ti na zemlji moj bog, sem se čutil umirjenega. Toda v tem raj, kjer sem izgubljen, ker več ne občutim tvoje navzočnosti, o božanski brat živali, se moja duša duši, ker ne morem tu najti svojega Boga.«

»Kaj si mislil,« je odvrnil Frančišek, »da Bog zapušča zajce in da le-ti edini na svetu nimajo pravice do raja?«

»Nisem,« mu je odgovoril zajec. »O teh stvareh nisem razmišljal. Tebi bi bil sledil, ker sem se naučil, da te spoznavam prav tako, kakor zemeljsko trnje, v katero so janjčki obešali svoj topli sneg, s katerim se je grel moj breg. Zaman sem preko teh nebeskih poljan iskal Boga, o katerem si govoril. Toda medtem, ko so ga moji tovariši takoj odkrili in dobili svoje raje, sem jaz blodil okrog. Od tistega dne, ko smo te bili zapustili, od trenutka, ko sem prišel v raj, je moje detinsko in divje srce utripalo od kopnenja po zemlji.«

O Frančišek, o prijatelj moj, ti edini, ki verujem vanj, vrni mi moje zemljo! Cutim, da nisem le-tu doma. Vrni mi

moje brazde, polne blata, vrni mi moje laporaste stezice! Vrni mi mojo rodno dolino, kjer lovski rogovi razprskujejo meglo! Vrni mi moje kolnike, odkoder sem poslušal kot neko večerno zvonjenje odmev trupe psov s povešenimi ušesi! Vrni mi moj strah! Vrni mi moje zaprepaščenje! Vrni mi mojo razburjenost, ko je krogla pod mojim skokom nenadoma postrigla dehtečo metlo, ali kadar je pod grmovjem kutin moj gobček trebil ob mrzlo zanko! Vrni mi livado, kjer si me našel. Vrni mi zarje ob vodah, iz katerih večji ribič vlačil svoje mreže, težke od jegulj. Vrni mi otavo v sinji mesečini in moje plašno in skrivno ljubkanje sredi divje kislce, ko nisem več razlikoval rožnatega jezika svoje družice od šipkovega cvetnega lista, ti moje težak od rose padel v travo! Vrni mi mojo slabost, ti moje srce. In reci dragemu Bogu, da ne morem več živeti pri njem.«

»O kosmata zajčja taca,« mu je odgovoril Frančišek, »o prijatelj moj, o sladki kmečki nezaupljivci, a maloverni zajec, ki govoriš bogokletno; nisi znal najti svojega Boga? Vedi, da naj-deš tega Boga, je treba umreti tako kakor tvoji tovariši.«

»Toda kaj bo z menoj, če umrem?« je vzkliknil zajec.

Frančišek pa:

»Če boš umrl, boš postal sam svoj raj.«

Medtem, ko sta tako razpravljala, sta prispela do meje živalskega raja. Tu se je začel raj ljudi. Zajec je nagnil glavo in prebral vrh nekega kola na plošči iz sinje litice železa, kjer je bila s strelco naznačena smer poti, besede:

Od Castélsia do Batansuna 5 km

Dan je bil tako vroč, da se je zdelo, kakor da bi črke podrhtevale v topi poletni svetlobi. V daljini se je prašila cesta kakor v bajki o Modrobradu, kjer se pravi: »Sestra Ana, ne vidiš še nič?« Bleda suša je bila veličastna in prežeta z grenkim dehtenjem mete.

In zajec je opazil, kako mu prihaja nasproti konj, zaprežen v voz.

Bilo je to kljuse, ki je vlekel dvokoli voziček in je komaj še moglo hoditi v teku in le z udarci. Pri vsakem koraku je poskakovalo njegovo razdrto okostje, se tresel komat in raz-tresala zbečela griva, svetla in zelenkasta kot brada postarjega pomorščaka. Prav z muko, kot težko kamenje, je dvigalo živinče svoja vozla in razhojena kopita.

In tedaj ga je prevzela sumnja, hujska od vseh sumenj, ki so doslej pretresala zajčjevo dušo.

Ta sumnja je bila izrnce svinca, ki je skozi filnik prodirala v zajčeve možgane. Tančica krvi, lepša od žarne jeseni, je zatrepetala pred njegovimi očmi, v katerih so se dvigale večne sence. Zavpil je. Prsti nekega lovca so mu stisnili grlo, ga zadušili in zadavili... Vse bolj umirjeno je utripalo njegovo srce, ki je nekoč trepetalo kot blede in objokani sopek, ki ga zgodaj jutraj, ko grm ljubkuje sladkost jagenjčkov, maje veter. Nekaj trenutkov je ostal negiben, prežet s krvnikovo pestjo, pretegnjen, dolg kakor smrt... Toda stari zajec je takoj poskočil. Njegovi premplji so se zama zarivali v zemljo, ki je niso več dosegali, ker ga človek ni pustil. In zajec je kapljo za kapljo minil.

Nenadoma se je nasrnil in postal sličen poletnemu strnišču, kjer je nekoč ležal poleg svoje sestre prepelice in poleg svojega brata maka; podoben tudi laporasti zemlji, ki so jo gazile njegove beraške noge; sličen tudi oni barvi, s katero so septembri odevali grč: njegovo obliko je dobil zdaj sam; sličen Frančiškovi halji; sličen kolniku, odkoder je poslušal kot neko večerno zvonjenje odmev trupe psov s povešenimi ušesi; sličen goli skali, ki jo ljubi materina duša; sličen po svojem pogledu, v katerem je zdaj plaval prašen nočne sinjine, blagoslovljeni trati, kjer ga je sredi divje kislce čakalo srce njegove prijateljice; sličen po svojih solzah, ki jih je preliv, serskemu živju, poleg katerega sedi star ribič in krpa svoje mreže; sličen virljenju; sličen smrti; sličen samemu sebi; sličen svojemu raj.

(Konec.)